

آشنایی با رشته پرستاری و آینده و دور نمای آن

فهرست مطالب

- پرستاری چیست؟
- پرستار کیست؟
- تاریخچه رشته پرستاری
- نقش های پرستار
- رسالت یک پرستار
- دورنمای حرفه پرستاری
- مهارت و توانایی های لازم برای پرستاری
- دوره های تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکترای پرستاری)
- محل های کاری آینده
- حقوق مزایا و ارتقاء شغل
- انواع پست های پرستاری
- سلسله مراتب پرسنل پرستاری در بیمارستان های آموزشی
- گروههای آموزشی پرستاری در دانشکده ما

پرستار و پرستاری

- واژه پرستار به معنای پرستنده؛ غمخوار و حافظ
- در فرهنگ لاتین پرستار از لغت Nutricious گرفته شده است که به معنای پروردن؛ تغذیه کردن و پرورش دادن است.
- با توجه به این معنا هرگونه مراقبت و مواظبتی که فرد از فرد دیگری اعم از بیمار یا سالم به عمل آورد پرستاری نامیده می شود.
- تاریخ پرستاری به طور جدایی ناپذیری با تاریخ رشته پزشکی پیوند خورده است
- قدیمی ترین نوشته های موجود در رابطه با پزشکی و مراقبت، از شرق باستان به دست آمده اند.

پرستاری چیست؟

- پرستاری به معنای هنر و علم مراقبت کردن از بیمار است. با پیشرفت علم و تکنولوژی، مراقبت پرستاران نیز علمی تر و پیچیده تر شده است و پرستاری در حال حاضر یک رشته علمی است و متخصص این رشته باید علوم بسیاری را فرا بگیرد و کاربرد آنها را در ارتباط با مریض بیاموزد.
- پرستار وضعیت بیماران را کنترل کرده و مطابق با نظرات پزشکان از آنها مراقبت می کند. او به بیماران و همراهان شان اطلاعات لازم را داده و آنها را در مورد نحوه برخورد با بیماری و مراقبت از بیمار راهنمایی می کند.
- از سوی دیگر باید توجه داشت که وظیفه یک پرستار تنها مراقبت از بیمار در بیمارستان نیست بلکه یک پرستار با مراقبت از افراد در تمام مراحل زندگی آنها، از پیشگیری از بیماری ها گرفته تا مراقبت در هنگام بیماری و توانبخشی سروکار دارد. زیرا بسیاری از بیماری ها ریشه در عادت های غلط و شیوه نادرست زندگی دارد. حال این پرستار است که با آموزش های لازم در مورد نوع تغذیه، نحوه و مقدار فعالیت بدنی و نحوه کنترل عوامل زمینه ساز، سعی می کند تا از بیماری پیشگیری نموده یا افراد را با علائم و نشانه های بیماری آشنا سازد تا بیمار به موقع و پیش از پیشرفت بیماری به دکتر مراجعه کند.
- بقراط " حکیم یونانی پدر علم طب در جهان در یک خطابه به دانشجویان خود تأکید می کند:
- "یکی از شاگردان تان را مسئول مراقبت از بیمار کنید که دستورات شما را به طور صحیح و رحیمانه، نه با خشونت انجام دهد. از میان آنها کسانی را انتخاب کنید که ذوق لطیفی داشته باشند و آن چه را که برای مراقبت از بیمار لازم است انجام دهند. این احتیاط سبب می شود آن چه در غیاب شما اتفاق افتاده از نظرتان دور نماند".
- این رهنمود نشان می دهد که بقراط حکیم تا چه اندازه به نقش و تأثیر مراقبت از بیمار توسط فردی به نام پرستار اهمیت می داده است.
- سال ها و قرن ها پس از آن، در قرن نوزدهم پرستاری نوین با تلاش های انسان دوستانه بانویی فداکار به نام فلورانس نایتینگل پایه ریزی شد و از آن پس پرستاری به علم و حرفه ای صد در صد انسانی بدل شد که اینک علاقمندان زیادی را به سوی خود جلب می کند.

پرستاری در اسلام

- پرستاری از شروع جنگ های اولیه در صدر اسلام در میادین جنگ ها شروع گردیده و تاریخ هزار ساله دارد.
- در تاریخ اسلامی، به روایتی "کعبه بنت اسد الاسلامیه" که به "رفیده الاسلامیه" مشهور است بعنوان اولین پرستار اسلام به شمار می رود.
- وی در جنگ بدر شیوه های استاندارد مراقبتی را برای سربازان مجروح به کار گرفت به عنوان مثال دادن آگاهی های لازم به کادر پرستاری در مورد ضروریات پزشکی و بهداشتی، مدیریت کردن مراقبت های اورژانسی، یا چگونگی حمل و مراقبت های مجروحان.
- بانوان خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله و هم سایر زنان مسلمان در خدمت پرستاری سهیم بودند.
- حضرت زهرا علیها السلام در جنگ احد از پدر بزرگوارش پرستاری نمود و با چهره تن از زنان مسلمان از زخمی ها پرستاری کردند.

- دیگر پرستاران صدر اسلام عبارتند از: ام عماره (انیسه)؛ میمونه؛ رفیده؛ ام سلمه؛ ام عطیه و حضرت زینب کبری علیهاسلام که از پنج امام در زمان‌های مختلف پرستاری نمود.

حضرت زینب، پرستار نهضت حسینی

پرستاری در اروپای قرون وسطی

- رشته پرستاری بعنوان یک تخصص در اصل با اتکا به مفهوم عشق به هم نوع در دین مسیحیت به ویژه در جوامع مذهبی و همچنین بسیاری از صومعه‌های تازه تاسیس گسترش می‌یافت.
- مشکلات اساسی و مرکزی پرستاران عبارت بود از طاعون و جذام که هر دو، مابین قرون ۱۳ و ۱۴ میلادی اروپا را درگیر خود نمود و در اصل تبعات جنگ‌های صلیبی در اروپا بود.
- برای مراقبت از بیماران جذامی و طاعون زدگان درمانگاه‌های تخصصی در اروپا تاسیس شد که در آن‌ها فرقه‌های مذهبی متفاوت مسیحی و غیره بصورت اختصاصی از بیماران مراقبت‌های لازم را به عمل می‌آوردند.

تاریخچه پرستاری نوین در جهان

عمر پرستاری نوین در جهان کمی بیش از یک قرن است و این تاریخچه با پیشینه و قدمت پزشکی و درمان تاریخچه‌ای ناچیز است.

پرستاری از یک نیاز اولیه برای بیماران و افراد ضعیف **جامعه** و نه به عنوان یک حرفه در جوامع گذشته خود را در طول قرن‌ها از انگیزه‌های اخلاقی و یک عمل خیر خواهانه یا یک دستیار ساده پزشک بودن، به یک حرفه خدماتی مهم، تأثیرگذار، نقش آفرین و حرفه‌ای تبدیل کرده است.

از نیمه **قرن بیستم** درون طیف‌های متفاوت پرستاران جهت‌گیری‌های متفاوت شغلی بوجود آمد.

این گروه‌ها، به واسطه جمعیت هدف خود مثل **کودکان** یا سالخوردگان و یا بر اساس شاخه‌های پزشکی یا اجتماعی آن‌ها مثلا پرستاری روانی، از هم متمایز می‌شدند.

پیش از پایه‌ریزی **پرستاری مدرن**، **راهبه‌ها** و نیروهای نظامی بودند که خدمات پرستاری ارائه می‌دادند. ریشه‌های مذهبی و **نظامی** در پرستاری مدرن امروز در بسیاری از کشورها همچنان نمایان است.

پرستاری مدرن

- در قرن ۱۹ میلادی در آلمان و بریتانیا شروع شد و در سال ۱۹۰۰ در سراسر جهان گسترش یافت. پرستارانی که در مراکز مذهبی با انگیزه‌های مذهبی در حال آموزش دیدن بودند رفته رفته قواعد سختگیرانه پزشکی و سلامت و مراقبت علمی را که توسط پزشکان تدریس می‌شد، می‌آموختند.
- فلورانس نایتینگل پرستار انگلیسی در طول جنگ کریمه نه تنها در نیازها و ضروریات حرفه ای پرستاری همچنین در درک شخصی و چگونگی تعامل در چارچوب شغل خود به شناخت رسید.

- او در سال ۱۸۵۹ کتابی با عنوان “نکاتی درباره پرستاری” منتشر کرد که بعنوان اولین‌ها در زمینه تئوری پرستاری بشمار می‌رود.
- او توانست شیوه آموزش پرستاری را دچار اصلاحات اساسی کند. وی موسس جنبش جهانی صلیب سرخ و هلال احمر بود و تاثیر بسیار زیادی در جدایی مدارس تخصصی پرستاری از مراکز مذهبی داشت که منجر به حرفه‌ای شدن و بصورت یک شغل تبدیل شدن پرستاری شد.

ارزش معنوی حرفه پرستاری

پرستاری می تواند یکی از راه های قرب به خداوند و دست یابی به کمال انسانی باشد. چنین نگرشی به حرفه پرستاری، نشاط و علاقه ویژه ای در پرستاران ایجاد می کند. آنان به کار خود، به عنوان وظیفه ای الهی - انسانی می نگرند.

پرستار کیست؟

- لغت پرستار (NURSE) از کلمه لاتین (NUTRIX) به معنای تغذیه گرفته شده است. پرستار یکی از اعضاء کلیدی در گروه مراقبت های بهداشتی و درمانی است و نقش ارزنده ی او در پذیرش بیمار به سیستم سلامت، ارائه مراقبتها و حمایت های جسمی ، روانی، معنوی و اجتماعی مورد قبول همه بوده و بر هیچ کس پوشیده نیست.
- پرستار علاوه بر خدمات درمانی مسئول آموزش و برقراری ارتباط با مددجو و آماده سازی اوست. در تقسیم بندی های آکادمیک، امروز ارزش پرستار خوب هم طراز یک پزشک خوب قرار می گیرد. کار یک پزشک خوب موقعی بحد مطلوب می رسد که یک پرستار خوب و ورزیده مسئولیت مراقبت از بیمار او را بر عهده داشته باشد.

نقش های پرستار

- ۱- نقش مراقبت کننده
- ۲- نقش تعلیم دهنده
- ۳- نقش مشاور
- ۴- نقش رهبر
- ۵- نقش درمانی
- ۶- نقش حفاظتی
- ۷- نقش هماهنگ کننده

رسالت (Mission) آموزش پرستاری

رسالت آموزش پرستاری در مقطع کارشناسی تربیت نیروی انسانی آگاه ، متعهد ، خیره و کارآمدی است ، که بتواند با کسب توانائی های حرفه ای و بهره مندی از دانش روز، خدمات مورد نیاز بهداشتی ، مراقبتی و توانبخشی مقرون به صرفه را در بالاترین سطح استاندارد جهت تامین ، حفظ و ارتقاء سطح سلامت جامعه، ارائه دهد. این مهم از طریق آموزش، پژوهش و توسعه دانش پرستاری میسر می باشد.

دور نما (vision)

بر اساس این برنامه آموزشی در ده سال آینده همگام با دنیای در حال تغییر، فراگیرندگان این رشته طبق استانداردهای منطقه ای جهانی آموزش خواهند دید . دانش آموختگان این رشته جایگاه خود را در عرصه های مختلف ارائه خدمات در کلیه سطوح پیشگیری مشخص و تثبیت خواهند نمود، در سطح ملی پست ها را اشغال نموده ، خدمات اثر بخش و مقرون به صرفه در جهت اعتلای سطح سلامت جامعه و بهبود کیفیت زندگی مددجویان ارائه خواهند داد، و در سطح منطقه ای و بین المللی مطرح خواهند بود.

مهارت های جسمی و توانایی های لازم

- پرستار باید از سلامت کامل جسمی و ذهنی و روحی برخوردار باشد و فردی دقیق، علاقه مند و صبور باشد و کنترل کافی روی احساسات شخصی خود داشته باشد. در پرستاری علاوه بر این که به دانش و مهارت عملی نیاز دارید به برخورداری از صفات انسان دوستانه مانند همدلی، شفقت، نועدوستی، صبر و تحمل و به میزان بالایی نیاز است.

مهارت های جسمی و توانایی های لازم (ادامه)

بطور کلی مهارت های مورد نیاز پرستار عبارتند از:

- مهارت ارتباطی خوب
- شنونده خوبی بودن
- علاقه و تمایل قلبی برای کمک به دیگران
- علاقمندی به کار تیمی همراه با استفاده از قدرت ابتکار خود
- توان ذهنی و جسمی مناسب
- مهارت های عملی خوب
- صبر
- همدلی
- توانایی جلب اعتماد بیماران
- توانایی تصمیم گیری درست و سریع در شرایط بحرانی
- توانایی حفظ آرامش هنگام فشار کاری زیاد
- مهارت مدیریت زمان و سازماندهی
- مهربان و دلسوز بودن

مقاطع مختلف پرستاری جهت ادامه تحصیل

کارشناسی ارشد (بالینی):

مدت تحصیل: ۲-۳ سال

- ❖ کارشناسی ارشد داخلی جراحی
- ❖ کارشناسی ارشد مراقبت‌های ویژه
- ❖ کارشناسی ارشد کودکان
- ❖ کارشناسی ارشد مراقبت‌های ویژه نوزادان
- ❖ کارشناس ارشد مدیریت خدمات پرستاری
- ❖ کارشناس ارشد روان پرستاری
- ❖ کارشناسی ارشد پرستاری اورژانس
- ❖ مدیریت خدمات بهداشتی درمانی
- ❖ کارشناسی ارشد پرستاری بهداشت جامعه
- ❖ ارگونومی
- ❖ کارشناسی ارشد سلامت سالمندی
- ❖ کارشناسی ارشد تکنولوژی گردش خون
- ❖ آموزش بهداشت
- ❖ اتاق عمل
- ❖ رشته‌هایی که با رنگ ابی مشخص شده اند و در دانشکده پرستاری و مامایی تبریز ارائه می‌شوند.

رشته‌های کارشناسی ارشد (علوم پایه):

- ❖ کارشناسی ارشد فیزیولوژی
- ❖ کارشناسی ارشد علوم تشریحی (اناتومی)
- ❖ کارشناسی ارشد اپیدمیولوژی
- ❖ کارشناسی ارشد بافت شناسی
- ❖ آموزش پزشکی

- ❖ فناوری اطلاعات سلامت
- ❖ کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی
- ❖ مهندسی پزشکی (بیوالکتریک)
- ❖ مهندسی پزشکی (زیست مواد)
- ❖ اقتصاد بهداشت (با ۲ گرایش توسعه بهداشت و درمان؛ سیاستگذاری و برنامه ریزی بهداشت و درمان)
- ❖ انفورماتیک پزشکی
- ❖ برنامه ریزی یادگیری الکترونیکی در علوم پزشکی
- ❖ رفاه اجتماعی
- ❖ نانو تکنولوژی پزشکی
- ❖ سلامت و رسانه
- ❖ تاریخ علوم پزشکی
- ❖ مدیریت توانبخشی

مقطع دکتری برای دانش آموختگان پرستاری:

- مدت تحصیل: حداقل ۴ سال و حداکثر ۵ سال (در شرایط خاص و با موافقت آموزش کل دانشگاه علوم پزشکی مثل : مرخصی تحصیلی و ...) می باشد.
- گرایش ها:
 - الف) دکترای پرستاری
 - ب) دکترای آناتومی
 - ج) دکترای بافت شناسی
 - د) دکترای اپیدمیولوژی
 - ه) دکترای فیزیولوژی

دکترای پرستاری

- اولین دوره دکتری پرستاری در ایران، در سال ۱۳۷۴ در دانشگاه علوم پزشکی تبریز با ۳ دانشجو آغاز گشت. و پس از آن در سال ۱۳۷۵ دانشگاه تربیت مدرس با چهار دانشجو تربیت دانشجوی دکتری پرستاری را آغاز نمود.

- از سال ۱۳۷۴ تا سال ۱۳۷۸ فقط دو دانشگاه تربیت مدرس و تبریز پذیرش دانشجوی داشتند و در این سال دانشگاههای تهران وایران نیز برای اولین دوره دانشجوی پرستاری را در مقطع دکتری پذیرش نمودند.
- اولین فارغ التحصیلان مقطع دکتری پرستاری ایران در سال ۱۳۸۰ فارغ التحصیل شدند که تعداد آنها ۴ نفر بودند که با تلاش پیگیر مسئولین پرستاری اولین گروه دانشجویان به بار نشستند و وارد بازار کار شدند.

سهیمیه های موجود برای ادامه تحصیل عبارتند از:

- سهیمیه رزمندگان بسیجی (فقط رزمندگانی که مدت حضور داوطلبانه در جبهه را دارند)
- سهیمیه ایثارگران براساس قانون جامعه خدمت رسانی به ایثارگران
- (جامعه هدف بنیاد شهید و امور ایثارگران)
- سهیمیه آزاد
- سهیمیه استعداد درخشان (با آزمون ورودی و بدون آزمون ورودی) بصورت مازاد بر ظرفیت پذیرش در پردیس و دوره مازاد بر ظرفیت دانشگاههای علوم پزشکی

محل های کاری

محل احتمالی استخدام می تواند بیمارستانها، کلینیکها و پاراکلینیک های دولتی و خصوصی، پایگاههای اورژانس، مراکز نگهداری کودکان ، معلولین و سالمندان، مراکز تحقیقاتی، ادارات، سازمانهاو به عنوان مدرس در دانشکده ها باشد.

فعالیت در این رشته در اکثر مراکز درمانی دولتی و خصوصی بصورت شیفت در گردش (صبح ، عصر و شب) یا شیفت ثابت می باشد . و شرایط محیط کار آن بستگی به نوع مسئولیت و بخشهای بیمارستان و مراکز درمانی که پرستار در آن مشغول می باشد دارد.

محل های خدمت پرستاران

- ✓ در سالهای اخیر پرستاران در فعالیتهای اجتماعی و سیاسی مربوط به تشکلهای صنفی و کاندیداتوری نمایندگی مجلس و مسئولیتهای مختلف اجرایی در سطوح بالاتر در سطح وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مشارکت فعال دارند.
- ✓ خدمت پرستاری به صورت تمام وقت است. پرستار بر حسب برنامه کاری تعیین شده ممکن است به صورت شیفتی در شبها و روزهای تعطیل هم سرکار باشد.
- ✓ نوع شیفت ها و تعداد شیفت های شب بر اساس سوابق خدمت پرسنل بخش، نوع بخش و شرایط بخش تنظیم می گردد.

با توجه به گستردگی عرصه فعالیت برای حرفه پرستاری، یک فارغ التحصیل رشته پرستاری بر خلاف بسیاری از رشته های تحصیلی دیگر هرگز دغدغه بیکاری و نداشتن شغل را تجربه نمی کند.

حقوق و مزایا و شرایط ارتقاء شغل

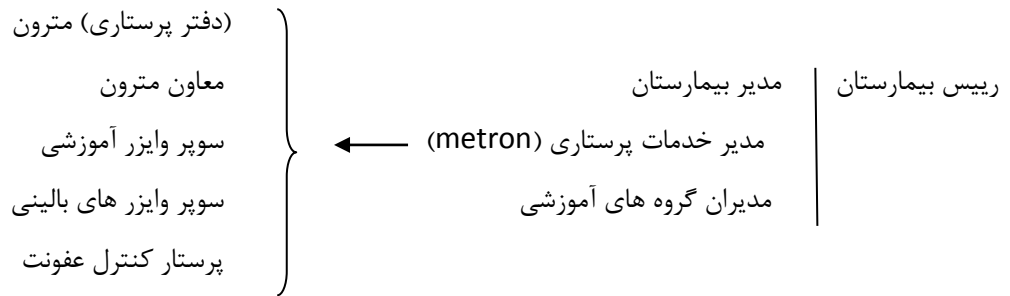
- حقوق یک پرستار به محل استخدام، موقعیت جغرافیایی و ساعات کار بستگی دارد و اگر استخدام موسسات دولتی یا وزارتخانه ها باشد بر اساس قوانین اداره امور استخدامی کشور حقوق ماهانه و ترفیع دریافت می کند.
- با توجه به تلاش سازمان نظام پرستاری و انجمن های صنفی پرستاری، تلاشهای ثمربخشی در جهت تعدیل ساعات کاری موظفی پرستاران و افزایش حقوق آنها صورت گرفته است.
- این تلاشها در جهت تعرفه گذاری خدمات پرستاری و تعیین بسته خدمتی و ارزش خدمت همچنان ادامه دارد. پرستاران علاوه بر حقوق ثابت دولتی، بر اساس نوع خدمت، ساعات ارائه خدمت و اثر بخشی خدمتی که ارائه می دهند، از مزایای جانبی حاصل از درآمد مراکز بعنوان کارانه نیز بهره مند می شوند.

سلسله مراتب پست های پرستاری در بیمارستانها

بر اساس سطح تحصیلات، سابقه کار و سطح توانمندی

- پرستار شیفت
- معاون سرپرستاربخش
- سر پرستاربخش
- سوپر وایزر بالینی
- سوپر وایزر کنترل عفونت
- سوپر وایزر آموزشی
- ریاست پرستاری بیمارستان
- توضیح: در برخی از کشورهای جهان بر اساس توانمندی و تجارب مدیریتی قبلی، از پرسنل پرستاری بعنوان مدیریت ارشد بیمارستانها نیز استفاده می شود

سلسله مراتب در بیمارستانهای آموزشی

(بخشهای بالینی): سر پرستار (head nurses) _معاون سرپرستار (staff) _پرستاران

گروههای مختلف آموزشی رشته پرستاری در این دانشکده:

گروه داخلی جراحی

گروه روان پرستاری

گروه کودکان

گروه بهداشت جامعه